

Høring

Forslag til forskrift om kontrollområde for å forebygge, begrense og bekjempe infeksiøs lakseanemi (ILA) hos akvakulturdyr i Fusa, Samnanger og Os kommuner, Hordaland fylke

Hovedinnhold i forskriftsutkastet

- Formålet med forskrift om kontrollområde er å forebygge, bekjempe og utrydde sykdommen ILA hos fisk i forskriftens virkeområde, jf. forskriftens § 2.
- Det foreslås å opprette et kontrollområde rundt lokalitet 13227 Altaneset, bestående av en overvåkingssone og en bekjempelsessone.
- Forskriften legger restriksjoner på aktivitet i sonene for å forhindre videre smitte ut fra området.

Krav i bekjempelsessonen

- Lokalteter med påvist ILA skal slakte/destruere all fisk innen en frist satt av Mattilsynet.
- Ekstra tiltak med vask og desinfeksjon av anlegg.
- Forbud mot å ta inn rogn eller fisk uten tillatelse fra Mattilsynet.
- Månedlig helsekontroll med prøveuttak egnet til å avdekke ILA-smitte.
- Daglige registreringer om gjennomførte tiltak, og ukentlig innsending av lister over daglig dødelighet på merdnivå.

Krav i overvåkingssonen

- Ukentlig innsending av lister over daglig dødelighet på merdnivå.
- Månedlig helsekontroll med prøveuttak egnet til å avdekke ILA-smitte.

Bakgrunnen for forslaget

Det er påvist infeksiøs lakseanemi (ILA) på sjølokaliteten 13227 Altaneset i Fusa kommune i Hordaland. Lokaliteten drives av AS Bolaks.

ILA er en alvorlig smittsom sykdom hos fisk som kan gi store samfunnsmessige konsekvenser. Bekjempelsen av listeførte sykdommer på akvatiske dyr baserer seg på kravene i forskrift 17. juni 2008 nr. 819 om omsetning av akvakulturdyr produkter av akvakulturdyr, forebygging og bekjempelse av smittsomme sykdommer hos akvatiske dyr. Forskriften implementerer rådsdirektiv 2006/88/EF av 24. oktober 2006.

Direktiv 2006/88/EF fastsetter blant annet minimumskriterier for sykdomsbekjempelse, og kriteriene for sykdomsbekjempelse i direktivet er forpliktende for norske myndigheter gjennom EØS-avtalen.

Mattilsynets beredskapsplan for håndtering av ILA-utbrudd

Mattilsynet har utarbeidet en beredskapsplan som skal gjøres gjeldende ved utbrudd av infeksjøs lakseanemi (ILA). Planen beskriver hvilke tiltak som iverksettes ved påvisning av ILA. Planen anviser opprettelse av kontrollområde for bekjempelse og overvåking av sykdommen.

Forskriftsteksten som nå foreslås tar utgangspunkt i gjeldende mal for kontrollområdeforskrifter for ILA utenfor friområder.

Informasjon til berørte parter

Kontrollområdeforskrifter i forbindelse med utbrudd av ILA må etableres raskt for å sikre at riktige smittebegrensende tiltak iverksettes. Med denne bakgrunn har Mattilsynets administrerende direktør besluttet at Mattilsynet kan unnta forskriften fra krav til høring med tre måneders (minimum seks ukers) frist for innspill (jf. krav og unntak fra krav i utredningsinstruksen). For at berørte aktører i tilstrekkelig grad likevel skal bli hørt, gis partene anledning til å uttale seg om sonenes utstrekning og forskriftsforslaget både gjennom regionens forhøring med ca. en ukes frist og gjennom hovedkontorets forkortede høring på ca. en uke.

Informasjon om at Mattilsynet ser for seg å opprette kontrollområde med bekjempelses- og overvåkingssone rundt lokalitet Altaneset, ble 11. juni 2018 sendt aktører som antas å bli berørt av, eller å ha interesse i, at Mattilsynet vurderer å opprette et kontrollområde. Høringsmøte fant sted 15. juni i Mattilsynets lokaler i Bergen, og det ble gitt frist til 22. juni for å komme med innspill til forskriftsforslaget og til kontrollområdets utbredelse.

Det er kommet følgende innspill etter høringsmøtet 15. juni 2018:

Tombre-gruppen: Virksomheten mener at lokalitet 13020 Nygård bør tas ut av overvåkingssonen.

Argumentene er:

- Avstanden mellom 13227 Altaneset og 13020 Nygård er mer enn 20 km.
- Nygård ligger i egen brakkleggingszone helt innerst i Samnangerfjorden. Nærmeste naboanlegg er Sagen II som er et lukket Preline-anlegg med inntaksvann på 30-40 meter under havoverflaten.
- Et påbud om prøvetaking vil medføre mer avlaving av fiskeindivider enn det som strengt tatt er nødvendig.
- Ved å innlemme nevnte lokalitet i kontrollområdet vil dette kunne sette begrensninger på leppefisktilgang. Tombre Gruppen frykter at bestemmelsen i § 11 i kontrollområdeforskriften kan skremme leppefiskere fra å fiske rundt Nygård/ i Samnangerfjorden.
- ILA smitter ikke over avstander på mer enn 5 km.

Mattilsynets kommentar:

- Lokalitet 13020 Nygård ligger ifølge våre målinger i underkant av 20 km fra 13227 Altaneset.
- 13020 Nygård ligger strategisk til mht. å avdekke mulig spredning av smitte nordover. Lokaliteten ligger i samme brakkleggingsområde som 32137 Sagen II. Sistnevnte er et semilukket postsmoltanlegg som baserer produksjonen sin på flytting av fisk ut av brakkleggingsområdet. Anlegget tar inn udesinfisert sjøvann. Nærhet til postsmoltanlegget Sagen II, gjør det ekstra viktig å avdekke smittespredning nordover på et tidlig tidspunkt.

- Prøvetaking med henblikk på ILA-virus skal være risikobasert og tas av fersk dødfisk eller svekket fisk.
- Det er i utgangspunktet ikke restriksjoner på fiske av leppefisk i overvåkingssonen.

AS Bolaks: Virksomheten mener at lokalitetene 12067 Aldalen og 22315 Skavhella bør tas ut av bekjempelsessonen og inn i overvåkingssonen.

Argumentene er:

- Virksomheten har god dokumentasjon på sykdomsstatus i området som følge av et omfattende, internt overvåkingsprogram rettet mot ILAV.
- Det ble foretatt rask utslakting av lokaliteten med påvist ILA.
- Smittepresset til andre lokaliteter vurderes som lavt, jf. presentasjon fra Patogen.
- Det er innført ekstra rutiner for å forhindre smittespredning fra Altaneset.
- Strømrappporter fra Aldalen og Skavhella viser at strømretningen i hovedsak går ut fjorden, i retning sør og øst.
- Virksomheten ønsker å unngå utslakting av stamfiskrekruttene til AS Bolaks som står på Aldalen.
- Lokalitetene Aldalen og Skavhella er en smittemessig enhet.
- Den høye dødeligheten på Altaneset skyldes andre forhold enn ILA.
- Sykdomstilfellet på Altaneset er sannsynligvis et primærutbrudd som skyldes mutasjon av HPR0, jf uttalelse fra Patogen.

Mattilsynets kommentar:

- God dokumentasjon på status i anleggene med hensyn til ILAV historisk sett, forandrer ikke på det faktum at risikobildet nå er endret ved at det er påvist deletert ILAV på lokalitet 13227 Altaneset.
- Veterinærinstituttet har ikke konkludert vedrørende smittespredning for dette ILA-tilfellet. Rapporten AS Bolaks refererer til (2018-50-261) viser til en generell kommentar om manglende slektskap mellom tidligere ILA-tilfeller i Hordaland og Rogaland de siste årene.
- Mattilsynet ser at det vil være inngripende for AS Bolaks at både Aldalen og Skavhella inkluderes i bekjempelsessonen, da stamfisken ikke vil kunne strykes. Begge lokalitetene var i gang med overvåking av ILAV for å kunne søke om etablering av ILA-fritt segment. Mattilsynets samfunnsansvar er imidlertid å begrense smittespredning av en listeført sykdom. Det vil være forbundet med høy risiko å tillate stryking av stamfisk fra en lokalitet nær et ILA-utbrudd.

Lerøy Vest AS: Virksomheten mener at lokalitet 32137 Sagen II bør tas ut av overvåkingssonen.

Argumentene er:

- Sjøavstand mellom lokalitet Altaneset og lokalitet Sagen II er ca. 16,5 km.
- Sagen II er et semilukket anlegg. Dypt sjøvannsinntak og lang avstand til smittet anlegg fører til lav sannsynlighet for smittekontakt.
- ILAV har begrenset evne til horisontal overføring i sjø.
- Ingen driftsmessig smittekontakt mellom Sagen II og de øvrige lokalitetene i foreslått bekjempelsessone.
- Sagen II er et postsmoltanlegg og dette innebærer flytting av fisk. Lerøy Vest AS mener at det vil være belastende om lokaliteten tas inn i overvåkingssonen.
- Den skisserte overvåkingssonen har en unødvendig stor geografisk utbredelse, og at det vil være ekstra belastende å inkludere Sagen II i overvåkingssonen siden det er et postsmoltanlegg og at driften innebærer flytting av fisk. Mattilsynet må foreta et faglig skjønn over nødvendigheten av omfanget av sonen med bakgrunn i en forholdsmessighetsvurdering. Fordelene må veies opp mot de ulemper sonen kan medføre og tiltak som iverksettes må være nødvendig for å oppnå de formål man tilsikter.

Mattilsynets kommentar

- Lokalitet 32137 Sagen II er et semilukket anlegg som tar inn vann fra 30-40 meters dyp. Selv om sannsynligheten er lavere for at dette anlegget tar inn ILA smitte enn et tradisjonelt, åpent merdanlegg, er konsekvensene av et utbrudd i postsmoltanlegget svært store. Årsaken til dette er at fisken spres over lange avstander og til flere

brakkleggingsområder. Det er av den grunn viktig at fisken overvåkes med henblikk på ILA-virus og at eventuell smittespredning avdekkes på et tidlig tidspunkt.

- Hva gjelder forholdsmessighetsvurderingen som foretas i forbindelse med opprettelse av forskrift om kontrollområder for ILA, vises det til at bekjempelsesplanen for ILA gir forutsigbare rammer for sonenes utstrekning. Det ligger et krav om forholdsmessighet i at Mattilsynet bare skal fatte nødvendige vedtak, jf. matloven § 23. Vedtakets forholdsmessighet beror på en avveining av fordelene vedtaket vil gi omgivelsene, mot ulempene vedtaket vil medføre for partene. Vedtak fra Mattilsynet skal ikke være mer inngripende enn nødvendig for å oppnå formålet med vedtaket. Den håndteringen som fremgår av planen er fastsatt med bakgrunn i erfaring over tid med sykdommen ILA. Håndteringen som slås fast i planen anses som nødvendig for å sikre forsvarlig smittehåndtering. Samfunnets primære interesse er å unngå at ILA spres til andre lokaliteter og til større områder. Myndighetene må ha en bekjempelsesstrategi som er forsvarlig. Prinsippene i gjeldende bekjempelsesplan er fastsatt ut fra hva som vil utgjøre forsvarlig strategi for sykdommen ILA.

Mattilsynet mener at forslaget til bekjempelsessone samlet sett tar hensyn til smittefare, samtidig som det ivaretar hensynet til at utstrekningen av sonen skal være forholdsmessig og ikke unødig tyngende for oppdrettsvirksomhetene i området.

Utbredelse av soner

Sykdommen ILA opptrer både som isolerte utbrudd og lokale epidemier. Det finnes betydelig dokumentasjon på at ILA spres mellom anlegg via vann og annen kontakt. Bekjempelsesplanen for ILA legger opp til smittebegrensende tiltak for å unngå at ILA-utbrudd utvikler seg til lokale epidemier.

Kontrollområdets utbredelse framgår av kartet.

Det er vanlig at bekjempelsessonen opprettes 5-10 km fra smittet anlegg og at overvåkingssonen opprettes 10-20 km fra smittet anlegg.

Med bakgrunn i bekjempelsesplan og vurdering av lokale forhold, foreslår Mattilsynet å opprette følgende kontrollområde:

Bekjempelsessonen

Bekjempelsessonen opprettes rundt lokalitet 13227 Altaneset, og omfatter også nabolokalitetene 10137 Matland, 12067 Aldalen, 13345 Oterstegdalen, 10324 Gjerdeviksflua, 13229 Djupedal, 13058 Fusavika og 22315 Skavhella. Nærhet til utbruddslokalitet og kort innbyrdes avstand mellom de nevnte lokalitetene har vært avgjørende for framlegg til utbredelse av bekjempelsessonen.

Overvåkingssonen

Overvåkingssonen består av 34117 Skåtholmen i sør og lokalitetene 13020 Nygård og 32137 Sagen II i nord.

Grensene vi trekker for overvåkingssonen er valgt for tidlig å kunne avdekke mulig spredning av smitte i området.

Økt helsekontroll

Mattilsynet foreslår at anleggene i kontrollområdet ukentlig skal sende inn lister som viser daglig dødelighet på merdnivå. I en tidlig fase vil en svakt forøket dødelighet i enkeltmerder kunne være tegn på sykdom under utvikling i anlegget.

Månedlig helsekontroll, sammen med prøveuttak, kan også være et viktig bidrag til å oppdage ILA på et tidlig stadium. Vedlegg 2 til forskriften beskriver hvordan prøveuttak kan gjennomføres. Det er fiskehelsepersonellens oppgave å gjøre faglige vurderinger av hensiktsmessig prøveuttak for å avdekke ILA.

Bruk av rensefisk

Mattilsynet ønsker å åpne for unntak fra forbudet mot å sette ut akvakulturdyr i bekjempelsessonen. Unntaket vil gjelde rensefisk, og det må søkes om tillatelse. Bruk av rensefisk vil sannsynligvis redusere behovet for håndtering og bruk av utstyr i forbindelse med avlusing. På denne måten vil en kunne redusere stress på fisken og risiko for smittespredning gjennom bruk av felles avlusingsutstyr.

Varighet av tiltakene

Bekjempelsessonen oppheves etter at alle lokaliteter i sonen er tømt og anlegg og utstyr er vasket og desinfisert. Lokaliteter som har hatt ILA-diagnose har krav om tre måneders brakklegging. Alle lokaliteter i sonen må være brakklagt samtidig i to måneder før bekjempelsessonen kan oppheves og innlemmes i overvåkingssonen. Fra samme dato som bekjempelsessonen oppheves, innlemmes den i overvåkingssonen. Overvåkingssonen oppheves normalt to år etter at bekjempelsessonen er opphevet.

Vurdering av konsekvenser

Foreslåtte kontrollområdeforskrift vil kunne medføre negative økonomiske konsekvenser for akvakulturanleggene som blir omfattet av sonene. Påvisning av en alvorlig fiskesykdom som ILA, medfører behov for å pålegge restriksjoner på å ta fisk inn og ut av anleggene i bekjempelsessonen. Lokalitetene i området blir også pålagt månedlig helsekontroll med prøveuttak.

Effekten av tiltakene er vurdert opp mot de totale konsekvensene reguleringene medfører for næringsaktører og miljøet rundt. Slik Mattilsynet ser det representerer det foreslåtte kontrollområdet nødvendige og godt utprøvde tiltak for å begrense smitte. Hensynet til å hindre spredning av ILA til større deler av områdene rundt må veie tyngre enn de ulemper dette påfører aktørene i den begrensede perioden tiltakene varer.

Det er avgjørende med god overvåking og kontroll når slike alvorlige sykdomsutbrudd oppstår.

Med bakgrunn i bekjempelsesplan for ILA og vurdering av lokale forhold, foreslår Mattilsynet å opprette et kontrollområde i Fusa, Samnanger og Os kommuner i Hordaland fylke.

Høringsfrist:

Frist for å gi innspill settes til utgangen av **tirsdag 17. juli 2018**.

[Høringsinnspill sendes inn via Mattilsynets nettsider](#). Merk innspillet med saksnummer 2018/136176.

Merk at alle høringsinnspill vil bli offentliggjort.